

Lakialoite 19

Riitta Prusti /sd ym.: Lakialoite laiksi työttömyysturvalain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Pitkään jatkunut suurtyöttömyys on muuttanut perusteellisesti työmarkkinoiden toimintaa ja työttömien asemaa työmarkkinoilla. Vuotta 1995 koskevien tilastotietojen mukaan keskimääräinen työttömyysjakso kesti useita kuukausia. Pitkäaikaistyöttömien (eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden) osuus työvoimasta ei ole pitkään aikaan laskenut alle viiden prosentin.

Työmarkkinoiden uudessa tilanteessa on aihetta tarkastella uudestaan myös työttömyysturvalakiin sisällytetyjä työttömyyspäivärahan saannin yleisiä edellytyksiä. Lain 2 luvun 5 §:ssä luetellaan tilanteita, jolloin työtön ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan. Lainkohdan 1 momentin 3 kohdassa yhdeksi tällaiseksi perusteeksi mainitaan se, ettei työtön ole työmarkkinoiden käytettävissä. Saman pykälän 2 momentissa luetellaan 1 momentin 3 kohdan tarkoittamat tilanteet. Työttömänä olevien keskuudessa on erityisesti ulkomaanmatkan sisällyttämistä tähän luetteloon pidetty kohtuuttomana. Se on omiaan estämään työttömiltä kohtuulliset mahdollisuudet virkistäytymiseen kuukausia tai jopa vuosia kestävä työttömyyden aikana. Kiellon työvoimapolitiittiset ja sosiaalisten tulonsiirtojen saannin valvontaan liittyvät perustelut ovat varsin hatarat: käytännössä harva työnantaja edellyttää työttömän ottavan vastaan työtä välittömästi työtarjouksen jälkeen. Nykyisessä muodossaan säännös on omiaan tarpeettomasti rajoittamaan työttömän ihmisoikeuksia.

Työttömyysturvalain 5 §:n 2 momenttia tulisi muuttaa siten, että se mahdollistaisi työttömillekin lyhyet, henkisel vireydelle, mielenterveydelle ja virkistäytymiselle välttämättömät matkat

ulkomaille. Lakiin ei ole tarpeen ottaa tarkkaa määritelmää lyhytkestoisesta ulkomaanmatkasta. Normaalisti se olisi enintään noin kuukauden eli tavanomaisen työssä käyvän henkilön vuosiloman mittainen, mutta erityisistä syistä sitä voisi pidentää. Tällaisiksi syiksi voitaisiin katsoa esimerkiksi matkan liittyminen työttömän henkilön harrastukseen tai työttömän tai tämän lähisukulaisen luona tapahtuvaan vierailuun.

Työttömyysturvan saantiehtojen väljentäminen edellyttäisi tietenkin riittävää valvontaa. Työttömän tulisi kohtuullisessa ajassa ennalta ilmoittaa työvoimatoimistolle ulkomaanmatkan ajankohta ja kesto. Mikäli matka kestäisi enemmän kuin kuukauden, olisi työttömän henkilön sovittava matkan-ajan pidennyksestä työvoimatoimiston kanssa. Työvoimatoimistoilla olisi mahdollisuus käyttää harkintavaltaansa, mitä ne jo nykyäänkin käyttävät päättäessään kohtuullisesta lastenhoidon, kulkemisen ja muiden vastaavien mahdollisten esteiden poistamiseen tarvittavasta ajasta.

Lain muutos työttömien tarpeet paremmin huomioon ottavaksi on perusteltua myös parantuneiden tietoliikenne- ja muiden yhteyksien vuoksi. Nykyään ei ole vaikeaa tavoittaa työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautunutta, vaikka tämä olisi lomamatkalla. Puhelimit, matkaviestimet ja muut tekniset apuvälineet ovat nykyään jo niin yleisiä, että ne kuuluvat myös työttömien henkilöiden kotitalouksien perusvarustukseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki**työttömyysturvalain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 12 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa (665/93), näin kuuluvaksi:

5 §

Henkilö ei ole 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla työmarkkinoiden käytettävissä, jos hän itse asettaa sellaisia rajoituksia, jotka estävät tarjotun työn vastaanottamisen työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin tai tarjottuun hänelle soveltuvaan koulutukseen osallistumisen. Henkilölle on varattava kohtuullinen aika lastenhoidon, kulkemisen ja muiden vastaavien mahdollisten esteiden poistamiseen. Henkilö ei ole työmarkkinoiden käytettävissä sellaisena aikana, jona hän on pitkään kestävän

ulkomaanmatkan, kertausharjoitusten, asevelvollisuuden, vapausrangaistuksen taikka sairaalassa tapahtuvan hoidon tai muun tähän verrattavissa olevan laitoshoidon johdosta estynyt ottamasta vastaan työtä tai osallistumasta koulutukseen, vaikka hänelle ei ole tehty yksilöityä työhönsoitusta tai vaikka häntä ei ole osoitettu koulutukseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 8 päivänä toukokuuta 1996

Riitta Prusti /sd
Risto Kuisma /sd
Valto Koski /sd
Mikko Kuoppa /va-r
Matti Saarinen /sd

Esa Lahtela /sd

Tuija Pohjola /sd
Heikki Rinne /sd
Reijo Laitinen /s
Veijo Puhjo /va-r
Virpa Puisto /sd

Marjaana Koskinen /sd
Mikko Immonen /vas
Esko-Juhani Tennilä /va-r
Ilkka Joenpalo /sd
Maija-Liisa Veteläinen /kesk

Osmo Soininvaara /vihr